

Nr 364.

Av herr Öhman m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 151, med förslag till förordning om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn (familjeunderstöd).

I Kungl. Maj:ts proposition nr 151 med förslag till förordning om understöd i vissa fall åt värnpliktigas hustru och barn (familjeunderstöd) har en sådan skärpning av vissa bestämmelser vid fastställande av den värnpliktiges rätt till familjeunderstöd under den tid han är utkallad till värnpliktstjänstgöring föreslagits, att starka skäl föreligga för förändring och förtydligande, om understödet för många värnpliktige inte skall äventyras.

I förslaget till förordning heter det i första paragrafen andra stycket: »Finnes behov av understöd på sätt i första stycket såges vara förhanden men är tillika uppenbart att behovet icke föranledes av värnpliktstjänstgöring må understöd icke utgå». Denna bestämmelse kan medföra att en arbetare, som vid tiden för inkallandet till värnpliktstjänst är arbetslös, vägras rätt till understöd för sin familj. Denna risk synes i särskild grad föreligga, om den värnpliktige en längre tid varit utan fast anställning. Ett bifall till hans ansökan om familjeunderstöd blir i varje fall ytterst beroende på den tolkning, som den prövande myndigheten ger åt förordningens bestämmelser. Det är i varje fall uppenbart att berörda paragrafs formulering ger rum för godtycke och tveksamhet vid tillämpningen.

Att ett sådant antagande har stöd för sig framgår också av en del yttranden, som inkommit från i ärendet hörda myndigheter. Sålunda har statens fattigvårdsinspektör i detta avseende anfört: »En värnpliktig kan ha gått arbetslös under flera månader omedelbart före inryckningen i militärtjänstgöringen och därunder saknat möjlighet att fullgöra sin försörjningsskyldighet. Han har icke saknat försörjningsvilja, men omständigheter, varöver han icke kunnat råda, ha hindrat honom från att försörja familjen. Skall värnpliktstjänstgöringen i ett sådant fall berättiga hustru och barn till understöd? Enligt min åsikt kunna vissa skäl anföras för att understöd bör utgå. Hade värnpliktstjänstgöringen ej inträffat, kunde arbetstillfälle när som helst tänkas uppstå och försörjningsplikten härmed tråda i utövande. Av motiven framgår ej, hur vederbörande myndigheter skola ställa sig till dylika fall. Förtydligande i detta avseende synes påkallat.»

Socialstyrelsen har i samma hänseende framhållit bl. a.: — — — »Så t. ex. kan det tänkas att en värnpliktig säsongarbetare omedelbart före

arbetssäsongens slut ryckes från arbetet, vilket kanske skulle ha varit endast några dagar till. Erinras må, att hela yrkesgrupper av säsongarbetare generellt äro avstängda från statlig arbetslöshetshjälp under dödsäsongen. I ett dylikt fall har värnpliktstjänstgöringen visserligen formellt ryckt den värnpliktige från arbetet men kan knappast betraktas såsom den reella orsaken till hans eventuella oförmåga att försörja sin familj. I ett sådant fall åter kan den förestående inryckningen till värnpliktstjänstgöring i veckor eller månader utgöra hinder för en arbetssökande värnpliktig att få tillträda en eljest till buds stående anställning. Erfarenheten synes också utvisa, att personer under den närmaste tiden före inryckningen ofta möta svårigheter att erhålla arbetsanställning. Naturligen företrädesvis i sådana fall där arbetstillfället är av beskaffenhet att kontinuitet eftersträvas vid platsens besättande. De båda exemplen visa att snävt hållna generella föreskrifter lätt nog kunna framtvinga beslut, rakt motsatta dem, som vid fri realprövning närmast torde ha ifrågakommit. Det synes därför angeläget, att myndigheterna även i här berörda hänseende äga att med stöd av den erfarenhet, varav de äro i besittning, företaga sin prövning med viss frihet.»

Då det säkerligen icke med fog torde kunna göras gällande, att icke de restriktiva bestämmelser beträffande den värnpliktiges rätt till familjeunderstöd, som stadgas i förslaget till förordning första paragraf, första stycket, äro tillräcklig garanti för att familjeunderstödet icke kommer att beviljas i sådana fall, då icke verkligt behov föreligger, bör samma paragrafs andra stycke helt utgå. Beträffande förslaget om familjeunderstödet storlek, måste också starka invändningar göras. Enligt regeringens förslag skulle understödsbeloppet till värnpliktiges hustru och två barn utgå med tillhoppa kr. 1:75 pr dag eller kr. 12:25 pr vecka. Det är uppenbart att detta understödsbelopp är så lågt tilltaget, att den värnpliktiges familj därav icke kan erhålla försörjning under den tid han på grund av värnpliktstjänstgöring är förhindrad bidraga till familjens underhåll. Därtill kommer att när familjebidragets storlek, enligt förslaget, skulle utgå lik artat för de olika dyrortsgrupperna i landet, kommer det att verka synnerligen orättvist.

Då vi anse, att alla sakliga skäl tala för, att när den värnpliktige på statens befallning ryckes bort från sin förvärvsmöjlighet, så är det också statens skyldighet att ingripa på ett sådant sätt, att han i rimlig utsträckning hålles skadeslös för de ekonomiska förluster, som han genom fullgörandet av militärutbildningen utsättes för. Att denna rimliga fordran icke uppfylles genom ett biträdande av regeringens förslag i förevarande avseende är uppenbart. Erinras därtill, att, enligt regeringens förslag, den värnpliktige själv skall bidraga till det hans hustru eller barn tillkommande understödet med $\frac{1}{5}$ av honom tillkommande penningbidrag under tjänstgöringstiden, så framstår det hela fullständigt orimligt och saknar

varje känning med det sociala och ekonomiska förhållandet, huvudmassan av de värnpliktige och deras familjer ha att kämpa emot.

Den kommunistiska riksdagsgruppen har tidigare vid flera olika tillfällen framfört krav om förhöjd dagsersättning till de värnpliktige och större familjebidrag i de fall värnpliktige har försörjningsplikt. Därvid ha vi beträffande familjebidragets storlek krävt, att detsamma skulle avvägas i förhållande till den dyrort, där den värnpliktige har sin familj. Det föreligger för närvarande inga skäl att frångå denna tidigare intagna ståndpunkt.

I anslutning till vad sålunda anförts, hemställa vi,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 151 måtte besluta antaga följande

Förslag

till

Förordning om understöd i vissa fall åt värnpliktiges hustru och barn (familjeunderstöd).

Härigenom förordnas som följer:

§ 1.

Under den tid, värnpliktige fullgör honom enligt gällande författningar åliggande värnpliktstjänstgöring i fredstid, skall hans hustru eller husföreståndarinna och barn erhålla understöd av statsmedel enligt i denna förordning stadgade grunder, såvida understöd är nödvändigt för deras uppehälle.

§ 2.

Understöd utgår i enlighet med av Socialstyrelsen utarbetade dyrortsgruppering, med följande belopp för varje dag, den värnpliktige äger tillgodoräkna sig såsom tjänstgöringsdag, in- och uttryckningsdagarna inberäknade, nämligen:

till hustru eller husföreståndarinna:

i	ortsgrupp	I	2: 35	kr.
»	»	II	2: 70	»
»	»	III	3: 05	»
»	»	IV	3: 40	»
»	»	V	3: 75	»

samt för varje barn den värnpliktige har att försörja:

i	ortsgrupp	I	0: 50	kr.
»	»	II	0: 60	»
»	»	III	0: 70	»
»	»	IV	0: 80	»
»	»	V	0: 90	»

Utom äktenskapet födda barn äro berättigade till understöd i likhet med inom äktenskapet födda.

Har den värnpliktige barn med olika mödrar och vårdas ej barnen tillsammans, skall begränsning av understöd i enlighet med ovan angivna grunder ske särskilt för sig beträffande vardera moderns barn, i förekommande fall hustru jämte barn.

Är den värnpliktige på grund av avtal eller genom domstols utslag, vilka vunnit laga kraft, förpliktad att till hustru eller barn utgiva underhållsbidrag med visst belopp och överstiger det dagliga understöd, som med tillämpning av ovan angivna grunder skulle utgå, vad enligt avtalet eller utslaget belöper för dag, skall understödet nedsättas till sistnämnda belopp.

§ 3.

Närmare föreskrifter ifråga om villkoren för understöds utgående samt om tillämpning i övrigt av denna förordning meddelas av Konungen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1931, och upphör förordningen den 1 juni 1912 (nr 84) om understöd i vissa fall åt värnpliktiges hustru och barn (familjeunderstöd) vid samma tidpunkt att gälla; dock att sistnämnda förordning skall äga tillämpning beträffande vid nämnda tidpunkt i tjänst varande värnpliktiga under den tjänstgöring till vars fullgörande de äro inkallade.

Stockholm den 6 mars 1931.

Oscar Öhman.

Verner Karlsson.

Viktor Herou.

J. P. Dahlen.

K. Kilbom.

Edoff Andersson.

Nils Flyg.

Aug. Spångberg.